

IAF

Inspektionen för
arbetslöshetsförsäkringen

2015:6

Förstagångsprövade företagärändnen vid Unionens arbetslöshetskassa

Granskning initierad av IAF

Unionens arbetslöshetskassa
Box 701
101 33 Stockholm

Förstagångsprövade företagärändan vid Unionens arbetslöshetskassa

Granskning initierad av IAF

Av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens (IAF:s) plan för tillsyn och uppföljning 2014 framgick att myndigheten under året skulle genomföra en löpande tematisk granskning av förstagångsprövade företagärändan vid vissa arbetslöshetskassor. Resultatet av granskningen vid Unionens arbetslöshetskassa presenteras i denna rapport, som också avslutar IAF:s handläggning av granskningsärendet.

Unionens arbetslöshetskassa gavs möjlighet att yttra sig över IAF:s granskningsprotokoll den 21 november 2014. Arbetslöshetskassans yttrande inkom till IAF den 5 december 2014.

Beslut i detta ärende har fattats av Jan-Olof Dahlgren, generaldirektör. Ansvarig chef var Catarina Fredriksson.

Ärendegranskningen har utförts av Fredrik Karlman, Linn Bäckström, Annica Höglund, Linnea Tåkvisst och Anna Östman, samtliga utredare vid granskningsenheten. Rapporten har utarbetats av Fredrik Karlman. Datauttag för granskningspopulationen och urval av ärenden för granskningen har gjorts av Stefan Andersson, utredare vid analysenheten. I den slutliga beredningen av ärendet har tf. enhetschef Peter Wikhagen, granskningsenheten, jurist Annika Sandström Johansson, rättsenheten, och utredare Stefan Andersson, analysenheten, deltagit.

Katrineholm den 11 mars 2015

Jan-Olof Dahlgren

Generaldirektör

Fredrik Karlman
Utredare

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
1 Bakgrund till granskningen	5
1.1 Regelverk	5
2 Granskningens syfte	7
2.1 Metod och genomförande av granskningen.....	7
3 Allmänt om Unionens arbetslöshetskassa.....	9
4 Granskningens resultat	10
5 Bilagor	12

Sammanfattning

Av IAF:s plan för tillsyn och uppföljning för 2014 framgick att myndigheten under året skulle genomföra en löpande tematisk granskning av förstagångsprövade företagare ärenden vid vissa arbetslöshetskassor. IAF genomförde granskningen av förstagångsprövade företagare ärenden vid Unionens arbetslöshetskassa i Stockholm den 16 till den 17 oktober 2014. Granskningen innefattade sådana ärenden där prövningen avser rätten till arbetslöshetsersättning för en ersättningssökande som inte tidigare varit arbetslös eller som inte har rätt att återknyta till tidigare period med arbetslöshetsersättning. Urvalet för granskningen omfattade 22¹ ärenden (av en total population på 22) där arbetslöshetsersättning betalats ut med minst en ersättningsdag under perioden den 1 juli 2012 till och med den 30 juni 2013.

IAF bedömde att det fanns anledning att påpeka brister i 5 av 22 granskade ärenden. I övrigt kunde IAF konstatera att de 17 ärenden som lämnats utan påpekande vid granskningen på Unionens arbetslöshetskassa hade hanterats i enlighet med gällande lagstiftning i de delar som granskats.

---

¹ Ursprungligen var antalet ärenden 45 stycken enligt uttag ur IAF:s databas ASTAT. Vid granskningen föll dock 23 ärenden bort, eftersom dessa inte uppfyllde urvalskriterierna utan var anställningsärenden.

1 Bakgrund till granskningen

Av IAF:s plan för tillsyn och uppföljning 2014 framgick att myndigheten under året skulle genomföra en löpande tematiskt granskning av förstagångsprövade företagarenden vid vissa arbetslöshetskassorna.

I detta avsnitt finns en beskrivning av tillämpligt regelverk, syfte till och genomförandet av myndighetens löpande tematiska granskning av förstagångsprövade företagarenden.

1.1 Regelverk

En förstagångsprövning är en prövning av rätten till arbetslöshetsersättning för en ersättningssökande som inte tidigare har varit arbetslös eller som inte har rätt att återknyta till en tidigare period med arbetslöshetsersättning. En granskning av förstagångsprövade ärenden innebär att IAF granskar en arbetslöshetskassas tillämpning av grundläggande villkor i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF). De i det här sammanhanget mest betydande delarna av regelverket utgörs av bestämmelserna i ALF som reglerar beräkningen av ramtiden 15 a–18 §§ ALF, fastställandet av arbetsvillkoret 12–15 §§ ALF, definition av företagare och företagares arbetslöshet och dagsförtjänst m.m. 34–41 §§ ALF.

I arbetslöshetskassans prövning av arbetsvillkoret i samband med förstagångsprövningen ingår att utreda den ersättningssökandes sysselsättning under ramtiden. Ramtiden räknas normalt tolv hela månader bakåt från det datum då den ersättningssökande anmäler sig på Arbetsförmedlingen. Brister i utredningen av vad den ersättningssökande har gjort under ramtiden kan leda till ett felaktigt beslut om ersättning.

Först efter att arbetslöshetskassan har fastställt ramtiden kan den beräkna arbetsvillkor, normalarbetstid, normalinkomst och dagsförtjänst för den ersättningssökande.

För att uppfylla ett arbetsvillkor måste den ersättningssökande under ramtiden ha förvärvsarbetat i minst sex kalendermånader och företagande jämförelsesvis med förvärvsarbete i detta avseende. Alla sex månader måste innehålla minst 80 arbetade timmar per månad. Om den sökande inte uppfyller detta villkor finns även en alternativregel, som innebär att den sökande måste ha utfört förvärvsarbete i minst 480 timmar under sex sammanhängande kalendermånader. Alla månader måste då innehålla minst 50 arbetade timmar.

En företagare är i arbetslöshetsförsäkringens mening en person som bedriver sådan näringsverksamhet som uppfyller kriterierna i 13 kap 1 § inkomstskattelagen (1999:1229) och som den ersättningssökande personligen utför arbete i och har ett väsentligt inflytande över.

För att säkerställa att den som får arbetslöshetsersättning står till arbetsmarknadens förfogande och att försäkringen inte används som inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag krävs att näringsverksamhet har upphört. Uppfyller den ersättningssökande villkoren för att anses ha upphört med verksamheten enligt vad som anges i 35-35 a §§ ALF ska han eller hon sålunda betraktas som arbetslös företagare.

En förutsättning för rätt till ersättning är emellertid att den sökande kan påvisa att avvecklingen av företaget skett av godtagbara skäl. Ett sådant skäl kan vara bristande lönsamhet. I annat fall kan det sökande anses ha förorsakat sin egen arbetslöshet vilket medför viss avstängning från rätten till ersättning enligt 43 b § ALF.

Vid beräkning av dagsförtjänst för företagare är huvudregeln att denna grundas på den inkomst från verksamheten som framgår av senaste beslut om slutlig skatt. Om det är mer förmånligt får dagsförtjänsten grundas på annat underlag enligt vad som följer av 37-37 a §§ ALF och för personer som under ramtiden kombinerat anställning med företagande gäller särskilda regler.

2 Granskningens syfte

Syftet med IAF:s löpande ärendegranskning av förstagångsprövade företagarärenden var att granska arbetslöshetskassans tillämpning av regelverket i de delar som är aktuella i samband med prövning av rätten till arbetslöshetsersättning. IAF valde att granska företagarärenden på de arbetslöshetskassor där det finns en viss volym av sådana ärenden, och den nedre gränsen sattes till 20 ärenden. Granskning av ärenden genomfördes på nio arbetslöshetskassor².

Det finns också ett antal allmänna effekter av löpande tematisk granskning av förstagångsprövade företagarärenden.

- Ett komplicerat specialregelverk granskas.
- Granskningarna skapar ett underlag som arbetslöshetskassorna kan använda för benchmarking.
- De publicerade rapporterna ger arbetslöshetskassans medlemmar och andra intressenter information.

Granskningen avgränsas till att i huvudsak omfatta de delar av regelverket som blir aktuella vid fastställande av arbetsvillkor, ramtid, ersättningsnivå och förutsättning för företagares arbetslöshet. Granskningen omfattar därmed befintligt beslutsunderlag och den utredning som arbetslöshetskassan vidtagit.

2.1 Metod och genomförande av granskningen

IAF:s granskning vid Unionens arbetslöshetskassa har omfattat ett urval av förstagångsprövade beslut om ersättningsrätt för företagare, fattade under perioden den 1 juli 2012 till och med den 30 juni 2013 och där sökanden har genomgått karenstid och fått minst en hel ersättningsdag utbetald. I urvalet har inte ärenden som omfattar prövningar av EU/EES-regler, sjuk- eller aktivitetsersättning eller sanktioner ingått.

Det totala antalet ärenden som uppfyllde ovanstående kriterier var vid Unionens arbetslöshetskassa 22 ärenden.

IAF genomförde ärendegranskningen på inskannade handlingar i arbetslöshetskassans lokaler i Stockholm. Granskningsbesöket genomfördes den 16 oktober till den 17 oktober 2014.

Vid granskningen använde IAF en för ändamålet framtagen granskningsmall i syfte att säkerställa en kvalitativ och enhetlig granskning. Granskningsmallen bifogas denna granskningsrapport som bilaga 1.

---

² Granskningen omfattar följande arbetslöshetskassor: Unionens arbetslöshetskassa, Arbetslöshetskassan Alfa, Handelsanställdas arbetslöshetskassa, Hotell- och restauranganställdas arbetslöshetskassa, Kommunalarbetarnas arbetslöshetskassa, Unionens arbetslöshetskassa, Svensk handels arbetslöshetskassa, Sveriges entreprenörers arbetslöshetskassa och Unionens arbetslöshetskassa.

Efter granskningen upprättades ett granskningsprotokoll. IAF har kommunicerat granskningsprotokollet med arbetslöshetskassan.

3 Allmänt om Unionens arbetslöshetskassa

Verksamhetsområde och medlemmar

Unionens arbetslöshetskassas verksamhetsområde är begränsat till:

- Personer som inom Sverige är verksamma i de teknik- och kunskapsbaserade sektorerna av arbetsmarknaden, samt tjänstemän som inom Sverige är verksamma vid företag och organisationer inom handel, transport, ideella organisationer och övrig servicenäring jämte dessa närstående områden.
- Personer som är verksamma inom svensk scenkonst, film, radio, television och därmed jämförlig verksamhet samt till musiker och korister verksamma i svenska symfoniorkestrar, kammarensembler, musikteatrar, teaterföretag, statlig och regional musikverksamhet samt radio och television.
- Artister, musiker, och korister skall ha genomgått statlig teater- eller musikhögskola eller ha annan jämförbar utbildning alternativt verksamhet som styrelsen bedömer som likvärdig.
- Personer som är verksamma inom apoteks- och läkemedelsverksamhet såsom försäljning, både på apotek och i annan näringsverksamhet, distribution, framställning och tillverkning samt lokalvård. Vidare inom Sverige verksamma inom forskning vid universitet, högskolor och hos läkemedelstillverkare eller med dessa närstående verksamheter.

Med verksamma avses både anställda och de som bedriver egen verksamhet inom det angivna verksamhetsområdet.

Av IAF:s löpande redovisning av arbetslöshetskassornas medlemstal framgår att Unionens arbetslöshetskassa hade 563 241 medlemmar den 31 december 2014.

4 Granskningens resultat

I detta avsnitt redovisas resultatet av IAF:s granskning av förstagångsprövade företagarenden vid Unionens arbetslöshetskassa.

IAF har granskat 22 ärenden vid Unionens arbetslöshetskassa. I 5 av de granskade ärendena begärde IAF att arbetslöshetskassan skulle yttra sig. Sedan arbetslöshetskassan yttrat sig över ärendena gör IAF bedömningen att påpekandena ska kvarstå i samtliga 5 ärenden, vilka redovisas nedan.

Ärende 1

- Underlaget i ärendet styrker inte dålig lönsamhet.

Den ersättningssökande uppger i arbetsintyg för företagare att företaget lagts vilande på grund av dålig lönsamhet. Det underlag som finns i ärendet styrker enligt IAF:s bedömning inte dålig lönsamhet.

Av Unionens arbetslöshetskassas yttrande framgår att arbetslöshetskassan instämmer i IAF:s påpekande.

Ärende 2

- Arbetslöshetskassan har inte informerat om gällande regelverk vid vilande företag.

Av handlingarna i ärendet framgår det att den ersättningssökande lagt sitt företag vilande. I beslutsbrev har arbetslöshetskassan inte informerat om regelverket vid vilande företag enligt IAF:s föreskrift (IAFFS 2011:4).

Unionens arbetslöshetskassa instämmer i sitt yttrande i den bedömning som IAF har gjort av ärendet.

Ärende 3

- Underlag angående arbetad tid är inte fullständigt i ärendet.
- Arbetslöshetskassan har inte informerat om gällande regelverk vid vilande företag.

I ärendet finns det både ett arbetsintyg för företagare och ett arbetsgivarintyg för den ersättningssökande. Bägge intygen är utfärdade av samma företag. Arbetstiden för månaderna inom ramtiden är dock olika redovisad i respektive intyg. Mot bakgrund av detta kan IAF inte utläsa den arbetade tiden i ärendet.

Av handlingarna i ärendet framgår det också att den ersättningssökande lagt företaget vilande. I sitt beslutsbrev har arbetslöshetskassan inte informerat om enligt IAF:s föreskrift (IAFFS 2011:4).

Av yttrandet i ärendet framgår att Unionens arbetslöshetskassa instämmer i IAF:s bedömning.

Ärende 4

- Arbetslöshetskassan har inte kompletterat med uppgifter om extraarbete som saknas på blanketten Anmälan om arbetslöshet.

Den ersättningssökande har på blanketten Anmälan om arbetslöshet inte besvarat frågan om extraarbete. Denna information har inte heller framkommit på annat sätt i samband med arbetslöshetskassans utredning av ärendet.

Av Unionens arbetslöshetskassas yttrande framgår att arbetslöshetskassan instämmer i IAF:s påpekande.

Ärende 5

- Underlaget angående när sökanden upphört med näringsverksamheten är bristfälligt.
- Arbetslöshetskassans utredning i ärendet styrker inte i de skäl som sökanden uppgivit för att upphöra med näringsverksamheten.

Av handlingarna i ärendet framgår inte när den ersättningssökande har upphört definitivt med näringsverksamheten. IAF anser därmed att arbetslöshetskassans utredning inte visar när verksamheten upphört definitivt.

Av arbetsintyg för företagare framgår det att dålig lönsamhet är anledningen till att näringsverksamheten upphört. Det finns dock inga handlingar i ärendet som styrker dålig lönsamhet. IAF anser därmed att underlaget i ärendet inte styrker dålig lönsamhet.

Unionens arbetslöshetskassa instämmer i den bedömning som IAF har gjort av ärendet.

Övrigt

I övrigt kan IAF konstatera att de 17 ärenden som lämnats utan påpekande vid granskningen på Unionens arbetslöshetskassa har hanterats i enlighet med gällande lagstiftning i de delar som granskats.

5 Bilagor

Bilaga 1

Granskningsmall för förstagångsprövade företagarenden

Granskningsmall för granskning av förstagångsprövade företagarenden vid XX arbetslöshetskassa											
Underlaget											
Ärende-id	Sökande till förfogande? (Blanketten anmälan om arbetslöshet)	Ramtid ok	Arbetsvillkor ok	Grund/inkomstrelaterad ers. ok	Medlemsvillkor ok	Underlag till normalarbetsid ok	Underlag till normalinkomst ok	Vilande företag ok	Beslutsunderlag för kompletterande till förstagångsprövningen ok	Avstängning ok	Anteckningar